

עס יוסקה שאפה נא.

אנאפה

פינע פינע אדם.
אבע חיין אמר אזוי
את אש אבו כאו חזון
אשר אעק אפני עינא ..

יוסקה רמות

דצמבר 1917

4.5.1979

- להספיד את יוסקה זה כאילו לספר על עצמנו.
- זה כאילו קמת בבקר והאלון החסון, שעמד במרכזו של הקיבוץ קרס, נפל ובין אופק לאופק נוצר חלל ריק.
- אני יודעת, השמש תזרח עם בקר וחשקע לעת ערב, הכל כמנהגו ינהג, אך יוסקה יחסר לנו בכל אשר נפנה.
- דמותו של יוסקה אינה מתקשרת בחברות בהנהגה הראשית, בועד הפועל או במרכז המפלגה.
- יוסקה זו החנועה החינוכית בארץ, זהו הקבוץ הארצי, מפ"ס, פלמ"ח, הקיבוץ על כל תקופותיו.
- יוסקה אלו ספטלים בקן, צריפים להעביר, בתים לבנות, הקלרק במפעל, הטרקטור בחצר, בחירות לכנסת, להסתדרות, שיחות קיבוץ ...
- זו החרדה המתמדת והפעילה לגורלו של עם, עולם והקיבוץ.
- זו הנאמנות אין קץ לכל אשר אהב.
- יוסקה - זו אבן הפינה לבנין לא היה עוד הנחנו, אבל גם כחל להשען עליו ולבכות לעת צרה.
- זהו בנין חיינו מהיסוד עד הטפחות.
- עם זריחת השמש ולאחר שקיעתה, האמנם לא נפגוש את יוסקה בשבילי הקיבוץ !!?

ערה אשל

יוסקה

היה האדם שבלט לעיני בין חברי המרוכזים ליד חדר האכל הישן שעל הגבעה, אחר ארוחת ערב של קיץ. היה זה לפני כמעט שלושים שנה, כאשר באתי לבקור סתם בערב פנוי, בחקופה שרחתי בקבע בצבא, ויטבתי בבסיס הסמוך.

בין הדמויות הרבות שעמדו באור הקלוש, כשעץ שלא זההיתו עד היום מדיף ריח נחוה-לימון בדשא שבין חדר האכל לחדר המוטיקה, עמד יוסקה שאותו הכרתי עוד מימי הפלמח. בפלמח טמל יוסקה את האחריות, חבר הטבאע בשקט, בלי שויץ בלי "להקים גלים" וכזה נשאר כל ימיו.

כבסרט, עולוח טול עיני המונוח - יוסקה מגיע לפקוד דרום, רכוב על הג'יפ הפתוח, אבק בטערתו, כולו מאופר ב"קוסמטיקה נגב" שהיא לס אפור; יוסקה צץ מבין הצמחיה וה"בטיס" ליד גטר נחל באר טבע, שם הוא בודק את השומרים שהציב, אנשי מחוז הנגב.

יוסקה המזכיר, נושא באחריות, מעודד, מרגיע, נוזף - חמיד שולט על עצמו ונוסף בטחון ואמון.

יוסקה כפי טראינורו בפעם האחרונה, בשכבו בבית החולים, ערב היום בו אמור היה לצאת הביתה והוא כולו רגוע, מזויך, זיוני - ואנו משוחחים כרגיל ומתלוצצים ומנסים לנחש האכנס רעידת אדמה היא המטלטלת את עמודי הבטון הגולמי הנראים מבעד לחלוננו. וזו היתה הפרידה.

כמה הצטערו מפקדיו כאשר טירב בהחלטתיות לוחתם ולהפך למפקד גוש בטביכתנו, טהרי סטוכים ובטוחים הכל שאם יוסקה יקבל על עצמו, התפקיד יבוצע כשורה והיתה זו עדיין חקופת גבול-קרוב ופדאיין.

גם בפלמח, גם בצבא - וכמובן, שנים ארוכות בבית - יודעים, אם ענין מוטל על יוסקה, חזקה שהוא יבוצע ולא סתם אלא על הצד הטוב ביותר. וכל זאת - כבדרך כשוף - יוסקה מהלך בקצב איטי, איט אינו מבחין שכל הדרוש נעשה. עובדה - התפקידים מחלקים, הכל מסודר ו"דופק", ממש לתפארת.

כאשר הצטרפתי לקבוץ חצור, ראיתי את אותו יוסקה גם בגלגולו האזרחי. על כתפיו הרחבות עמט הרבה מאד, וזאת בלי להקים רעש, בלי התנשאות. התפקידים צנחו עליו למרות שלא הוא "מרפק" את דרכו אליהם. יוסקה, המזכיר בעתות משבר כבימי רגיעה, כל דמותו רחבת הגרם סמלה שקט והוא מבצר עוז.

כתפו חמה והיא נכונה לשאת ראש מורכז בכאב. ידע לנחם בעדינות, אך בלי כחל וסרק. יוסקה לא נולד בארץ - אך גלם, כך נדמה, את דמוי הסברה - מחוספס מבחוץ, רך ומחוק בקרבו.

בסתיו המאוחר של 1978, נסענו יחד עם בחיה - הוא ואנוכי, אנשי הפלמח הוהיקים ועמנו, מיכאל ב., איש הפלמח ה"טרי" שבא מצ'ילי כדי "להחלחם" על הקמת המדינה. יוסקה אמר, כאשר מלאנו עינינו במראות טבע מרהיבים, התכווננו בלהקות שקנאים המכטים את שמי עמק בית שאן, ראינו בשוט הברבורים על האסי, נפגשנו בהתלהבות עם חבריט מימיים עברו, צפופים ליד מעין חרוד "זה כנס פלמח אחרון" - כך אמר.

ואם גם טוב יחכנסו פלמחאים - לא יהיה עוד יוסקה בינינו. מראשוני הפלמח, ועתה אחד החסרים בשורותינו.

מי יודע, אולי מתחה למסוה הכוח הבוסח, קלט לבו של יוסקה את כל אשר עבר עליו בצבא, ובקבוץ, ובתפקידיו הרבים - ולא יכל הכיל עוד ?

אילו חיבה ורעות שרזשנו לו יכלו להפיח רוח באדם בשעת מכאוביו ופרפורי טבלו - כי אז עדיין היה יוסקה עמנו.

נדמה לי שלא יהיה בית זה כשהיה, עם המוט אחד מעמודיו האיתנים. יוסקה יחסר לנו. לבחיה, יעל, עמרי וכל המשפחה - כאבכם כי רב, נושאים אנו עמכם.

ר ח ל מ כ ב י

יוסק'ה איננו!
כרע, נשבר הלב ונדם.
יוסק'ה, זה לא היה רק שם. זה לא היה רק חבר.
יוסק'ה זה היה מושג. מושג של עשייה, מושג של איכפחיות.
מושג של פעלחנות.

משמר העמק 1936 - מחנה ארצי של התנועה ביער משמר העמק.
עגלה רחומה לזוג פרדות דוהרת במידרון מהקיבוץ. מיליה קופץ
בחור צעיר במכנסיים קצרים, סוחב, מוריד חבילות מהעגלה.
כל ימי המחנה רץ ודאג להספקת צרכי המחנה.
כך הכרתי לראשונה את יוסק'ה.

בקיבוץ בראשון - איש עבודה מסור, פעיל בתפקידים בקיבוץ,
פעיל בציבור הפועלים במושב.

מתחיל המאבק עם האנגלים ועם אצ"ל. יוסק'ה מחוץ לבית. רק
לעתים רחוקות הוא מספר על מעשיו. מדי פעם מגיע הביתה רכוב
על אופנוע. ידענו למי שייך האופנוע ובמה עוסקים רוכביו.

שלהי מלחמת השחרור - יוסק'ה בנגב בין מפקדי פלוגות הפלמ"ח.
אנחנו מסתובבים בישובי הנגב עם הבולדוזר הירוק. חופרים
מקלטים ועמדות ביישובים. מדי פעם אנו רואים את יוסק'ה מגיע
בפיפר או בג'יפ. תמיד השתדל למצוא אותנו והחלפנו ידיעות
על הנעשה בבית בחצור.

ולמעלה משלושים שנה בחצור. שנים של איש עבודה בקיבוץ. חורש
בשדות בשנים הראשונות ועובד בעבודות אחרות. 30 שנים של
איש פעולה בתפקידים רבים ושונים.

כמה פעמים במילוי תפקיד של מזכיר הקיבוץ. פעילות במיפלגה
בחוץ. כמה שנים אחראי לכוח אדם ב"אמן" ועוד ארוכה הרשימה.
בכל תפקיד השקיע את כל נפשו ואת כל לבו.

ליוסק'ה היו כתפיים רחבות ויכלו לשאת משא רב. תמיד נטה
שכמו לשאת בעול הקיבוץ עד אשר פתאם עמד לבו.

יוסק'ה! באנו להפרד ממך פרידת עולמים ולבנו מלא
כאב. הגורל המר לנו מאד בתקופה האחרונה. חוץ זמן קצר נלקחו
מאיחנו כמה חברים יקרים. כל חבר משאיר אחריו חלל גדול בחיי
הקיבוץ ובנפשו של כל אחד מאיחנו. גדול מאד החלל שמוחך
השאיר בתוכנו.

אינני יודע אם יש מלים של נחמה בהם אנו יכולים
לנחם את בחיה, את הילדים והנכדים, את עצמנו. קשה למצוא
מלוח נחמה.

יוסק'ה, לפעמים נהגת לומר: "אבל החיים צריכים
להמשך הלאה...". כן! החיים צריכים להמשך, אך אתה
תחסר לנו מאד בתוכם. רק זכרונך ודמוחך ימשיכו ללוות
אוהנו תמיד.

יעקב נ.

6.5.79

יוסק'ה ידידנו היקר!

נדהמים ועטופי יגון ניצבים אנו סביב ארונוך.
הלה נצבת. העינים תוהות. המוח לא חופס והמילים
חסרות משמעות מכדי להביע צערנו על ענק אשר נכרת
מקרבתנו.

אין להעלות על הדעת כי יוסק'ה, החוסס והפעלחני
אשר כולו מעש, מונח דומם לפנינו.

את שביל חייו קבעת לפי עקרונות החזון, החחיה
והחקומה - על בסיס הצדק והקידמה ובנאמנות חרמת את
חייו להגשמת הדרך הזו. לשם כך העמסת על שכמך חפסידים
קשים ואחראים ומלאת אותם בחבונה ובחן. כברת דרך ארוכה
וקשה עברת החל מהתנועה, הפלמ"ח והקיבוץ. זכינו להיות
חבויך וידידיך. הכרנוך מקרוב: אדם עובד ומוכשר, נעים
הליכות, בלי משוא פנים, כן, אופטימי, מאמין באדם.
בעל כושר אירגון לא רגיל, צלול ורגיש. בעל נאמן, אבא
נפלא, סבא נהדר שופע אהבה.

נעים וטבעי כל כך היה לראותך אחרי יום עמל,
מטייל עם נכדיך בשבילי הקיבוץ, נהנה מכל חוכמה, מכל
תנועה והלצה. גם שמחת שבכך יכולת להתיר לילדיך קצת
חופש לטיול, לבילוי, להתאווה קצת.

ידעת ללקט גרעיני אושר בשדות הנכדים והמשפחה
שהרבה שעות יפות ומאושרות העניקו לך ובהשראתם ידעת גם
לדאוג לאושרו של הזולת.

פחוח ומסוגל לפחוח, לא פעם, שפתיים נצורות.
להקשיב ולשוח, לייעץ ולעזור ברגש ובדאגה.

היו לך חכונות של מנהיג שצמח מבני עמו. ממריץ
וסוחף גם אחרים בלהט מעשיו.

כמה אושר העניק לך מפעל חג השלושים. חג יובל הקיבוץ
שעמדת בראש אירגונו והקו המנחה שלך היה לשתף כמה שיותר
את כל השכבות בני כל הגילים. ואמנם צדקה!

תרמת נצורות בשילוב הדורות בקיבוץ ועקב הפקידך
הרבים גייסת אותם לפעילות ולניהול בריכוז ענפים, ועדות
ולימודים.

גאוותך היתה על צוות נרחב ומגוון שבחרת וברכת על שיתוף
פעולה מלא. אף פעם לא הצגת הצלחה כל שהיא בלשון יחיד.
חמיד ה"אנחנו" צעד לך בראש - בכל מערכת יחסך. ועל כן
אהבוך כולם, לא רק כחבר בוגר ומנוסה, אלא כיבא טוב ואהוד.

אולם, קיימים חוקים אכזריים שבטבע אשר לצערנו, הם
מעל לכוחות אנוש והם שהכריעוך וסגרו את מעגל חייך - ואתה
במלוא הכושר והמרץ. על כן גדולה אבדחנו שבעת ים.

בחרדת קודש עומדים אנו לשאת זכרך בקרבנו. זכרך
יישמר בכל פינה, בכל בית, בכל מיבנה ומדרכה. כמועדוך,
באולם הספורט, בגנים ובפעוסונים, בחדר האוכל ובכל מפעלי
הקיבוץ. כי ירך - בכל ויד כל - בך. ובנוסף גם בחנועה
ובמפלגה.

יחד עם כל בני משפחתך האהבה מרכינים אנו את
ראשינו שכולים ומיוחמים, חסרי נחמה.

חיה נשמחך צרורה בצרור החיים!
ויהי זכרך ברוך עד כלות כל הימים.

צבי מרקמן.

אלמות-עמים לא פיתגמ אלוזה כיקה.

י' צ' י' מ תקופת האמירות ה' פ' נ' ג' .

לדמותו של חבר קבוץ

לראשונה פגשתי את יוסקה בנגב של אחרי מלחמת
התחרור. הוא היה מפקד גזרה. אני משוטט סהם,
מחפש את עצמי, מנסה להתפרק ממח מצטבר של
ימי מלחמה. בזכותו של יוסקה זכיתי לסעודה
ולינה לילה. ארוח נאה במחנה צה"ל שהיה אז
בחיוליו.

בחקופה שמסקי הצפון עבדו אדמות בנגב, בדרכי
דרומה בעה ערב חפשתי אחר עזרה לתקון הקלה
בג'יפ בו נסעתי, הגעתי לחצור וכאן שוב פגשתי את יוסקה - פלוז ומזכיר קיבוץ: "אהלאן...
זוכר? זוכר!" ארוח נאה ועזרה קבלתי ברוחב לב - אז אף אחד משנינו לא סער טאי פעם
נדור בכפיפה אחת:

לימים כשבאתי לחצור התוודעתי ליוסקה דרך העבודה. הכרתיו דרך אבק החריש בשדות,
דרך סוץ הקציר והדסקוס בפרדס. הכרתי בו את חבר הקבוץ, חבר קבוץ שידע למזג את התפקיד
הצבורי בעבודה כפיים. ידע לסלב פעילות בפעולה ללא התנשאות או גבהות לב.

מאז חלפו שנים. יוסקה ממשיך לשאה על שכמו תפקידים חוץ כדי עבודה. מהחקלאות
לחעסיה ולבנין. ראשון להגסטת שלוב הדורות אצלנו. נושא על שכמו עבודות הבניה בקבוץ
כשהבן, עומרי, מנהל ומרכז והוא עושה על ידו. כשהיה מופיע אצלי במוסך, באורח טבעי ומובן
מאליו היה אומר: "עומרי טלה אותי... עומרי מבקס... חטאל את עומרי..."

שוב לוח נקי ממודעות. רק אותה בשורה מכאיבה מנקה עין. הפתק "יוסקה איננו".
שוב הלך מאחננו חבר. חבר קבוץ. מה טיבה של מלה זו, חבר קבוץ? האם זו הגדרה, מושג,
בטוי, או שמא, יש לה משמעות עמוקה וטורשיה יותר שרק חבר קבוץ יבין פרושה?

אין ביכולתי לבטא במלים את שאני חש בתוכי. דמותו של יוסקה כחבר קבוץ מקפלת
בתוכה תקופה של הסטוריה והסטוריה של תקופה. כמה שאני מנסה להשקיע ולדכא את הרגשות,
מאליהם נודדים הזכרונות, מאורעות וארועים צפים ועולים כאילו היו תמול-שלטוס. עמס צף
ועולה מחנק בגרון, הדמעה מציפה את העין וממאנת לפרוץ. דור של תקופה ותקופה של דור
שכורח המציאות הטביע בו חוחם של קשיחות.

יוסקה הלך לעולמו. דמותו נטארה מהלכה בינינו, בשדות, באמן, בבנין, בקבוץ.
ואם יש בכלים כדי להביע הרגשות, הרי אני מזועזע מהאבידה.

חייקל באת ההבור מספר א

בית-אבא

רוצה אני לספר קצת על יוסקה. על ילדותו, על ביתו. את היתר שמענו מכס ולמדנו מכס יותר מאשר ידענו. יוסקה היה הילד השביעי במשפחה מרובת ילדים. היינו חשעה ילדים בבית. אולי היה גם עשירי, אומרים שמת בהיותו חינוק.

משפחה עמלנית, אמא, עסוקה מהבוקר עד הערב. אינני זוכר אף פעם הייתה לה צעירות, צעירות בחוויות. במראה, כן, הייתה אישה יפה בצעירותה. אבא: היה עובד מהבוקר עד הערב - כאילו במקצוע אינטלגנטי - ניהול חשבונות, אבל בימים ההם היה עושה - בחנות הגדולה הזאת, לא שלו, - שעבד בשכירות חודשית - כל מיני עבודות אחרות.

גרנו, לפי הממדים הישראליים, בשניים וחצי חדרים ומטבח. הבית היה מלא ילדים. גם כשהגדולים יצאו מן הבית להשחק, להחחק, באו הקטנים, באו חברים, חברי חברים. ליד השולחן עשו שעורים ומחמת לשולחן בפינות, שיחקו הזאטוטים. הוא היה זאטוט, ילד שנולד בשלהי מלחמת העולם הראשונה - 1917.

הבית לא היה עשיר, אבל לא סבלנו ממחסור. אבא עבד עבודה קשה. אמא עבדה עבודה פיזית ובתוך זה כולנו התחנכנו מתוך צהלת ילדים, מתוך חדווה, מתוך רעות ואחוה. גילינו גם כוח משיכה החוצה. אמרתי ואני חוזר, הבית היה מלא ילדים, חברים וחברי חברים בכל הגילים וכל הדורות.

להלווד ב- 1917, בשלהי מלחמת העולם הראשונה, זוהי משמעות מיוחדת. אין תקופה דומה לתקופה. אך בשנה הרביעית למלחמה הראשונה, כשעיירות נעזבו אנשים נדדו בעגלות להתרחק מהגבול, העיירה "מלבה" הייתה קרובה 7 ק"מ מהגבול הגרמני והצבא הגרמני ברוסיה. היו מתחלפים - כפי שזכור לי - 14 פעם הנה ובחזרה, לשם ובחזרה. החרימו את האוכל. ואז הייתה מצוקה בבית והרבה מאיתנו נשאו בקירבם סימנים של התקופה הזו. הוא היה חופשי מזה, גם בביראותו.

כולנו נושאים בקירבנו, עם הוולדנו, ירושה, אומרים היום "גנים". חסלחו שאני קצת אחזור אחרנית - אני זוכר, אני חושב שגם הוא, שלושה מהסבים; סבא אחד לא זכרנו, הוא מת כשאמא עוד הייתה ילדה קטנה; הסבא השני היה איש למדן, מעורה בחורה, נפש טובה, לב חפץ, אהב את הנכדים ואהב את הציבור אהבת נפש; אשתו, סבתא חנה, אישה נמוכה, רחבה, בתקופה ההיא אינטליגנטית, כתבה כתובים משלה, קראה הכל, הייתה הצנזורית הבלתי רשמית, ספרי שלום אש זרקה לתנור שהילדים שלהם לא יקראו, לאחר שהיא קראה, "זה לא בשבילכם", דספוטית, שולטת, רודנית; פיקחית, אינטליגנטית. סבתא השנייה של אמא, כולה נפש, לא מצאה בנכדים שום חסא, היא תמיד הייתה תמליצה הטובה עלינו, כלפי אמא - בתה - שבאה לפעמים לקבול עלינו, "מה את רוצה, זה לא ילדים, זה זהב". - מספר אני את זה, כי אני ראיתי ביוסקה הרבה שנים, אספקלריה של סבתא לאה זאת ושל סבא מאיר יהושע.

שני הצדדים: כולו טוב לב, כולו נפש, לא ידע קיטרוג מה זה, לא חיפש את העוול אצל השני, הוא ידע לתרץ, הוא ידע לכבד.

העיירה היתה קרובה לגבול הגרמני. אני חושב, שני דברים אולי השפיעו אז על העיירה הזאת והם חדרו עמוק בכל משפחה, גם כשהתגוננו נגד ההשפעות האלה. אלה היו המפלגות של הצבא הרוסי, המלחמה הבולשביסטית וחדירת התרבות הגרמנית הממוסדת, המסודרת שדבקה בנו. אנחנו לא רואים את העומק, אנחנו רואים את השטח שאח"כ אנחנו חיינו אותו על גבינו, שאחותנו והורינו חיים את זאת, ה"פינקסליכקייט" - "הדיוק" "הסדר". שני שוטרים החזיקו עיר או עיירה של 24 אלפים נפש, בחוץ זה 1/3 יהודים.

היינו בית דתי, לא אורטודוקסי, אבא לא היה שרוף, מחסידי גור, לא היינו, בתחילה, בית ציוני. חסידי גור בכלל לא היו בתחילה חסידים, הם הפכו להיות חסידים לבסוף כשהשואה התקרבה. יוסקה ספג בקרבו את רוח הבית. בתחילתו הבית היה השומר-הצעיר, אחרי זה חדרו גם זרמים אחרים. מהילדים, רובו נשאר השומה"צ. אח"כ זרם דתי ועוד. אצל הילדים הבכירים זה היה טבעי שהיו השומר הצעיר בקבוצה.

לא היה עוד בית ספר ממשלתי בתחילה, יוסקה לא הלך לגן-ילדים כי לא היה גן-ילדים, הוא למד אצל מלמדים, אותם מלמדים שאנחנו מוצאים אותם בסיפורי שלום-עליכם, בדיוק. אולי לא יפים כל-כך בחיים ואולי יותר יפים מאשר ידו האמונה של שלום-עליכם ציירה.

אח"כ הוא עבר לבית ספר מחוקן ואח"כ בית ספר "יבנה", שהוקם אז. שם למדו יותר עברית וגם פשטו קצת עברית. בבית השפה העברית היתה שגורה בפי המבוגרים ובפי החברים. בילדותו, כשהוא עוד היה חינוך, הגדולים למדו בגימנסיה דו- לשונית, מרבית הלימודים בשפה העברית והצליל הזה ניגן באזניו, ואני חושב שהוא ינק אותו.

בוודאי, כילדים קינטרנו אחד את השני, לפעמים הרבצנו אחד לשני, אבל אם אני צריך - מתוך פרספקטיבה - לראות את הבית, אז תורידו את הנוסטלגיה של יהודי זקן, אבל נשארה חמונה של חול, של אבא. של ציבור גדול וקטן, עולז, מרביץ, מקנטר, משחק, עוזר בשעורים, אחד לשני. בית הומה, בית חם.

הוא הגיע ארצה ב- 1934, אם אינני טועה בן 16-17. כאן כבר לא למד יותר, עבד כנגר חקופה מסויימת, ואח"כ, אתם יודעים, הצטרף לקן. בשבילו זה היה מעבר טבעי, השוה"צ של "מלבה", השוה"צ של תל-אביב. אם כי הפלוגות הראשונות של קיבוץ ג' היו מילידי הארץ הוא חדר כיליד הארץ ונחשב כאחד מהחבורה.

אנחנו לא נפגשנו, אח"כ כאן בארץ, עם יוסקה במשימותיו - אתם נפגשתם איתו, במשמר העמק, בקבוצות המתארגנות. את היוותכם בראש"צ אני עוד זוכר, ביקרתי שם. אח"כ המצפה בגבולות, הבית כאן. הצעירים אולי היו נפגשים איתו יותר, כשהיה בא לתל-אביב. אלינו, המבוגרים, הרגיש חובה לבוא, לעודד אותנו, לדבר על לבנו, לעוץ עצה. גם אם ראינו את זה כמוזר, קיבלנו זאת בתום לבב.

והיום ביקרנו על קברו, פיזרנו פרחים, הסתכלנו על הקבר הרענן וכל אחד ומחשבותיו וכל אחד ידע והרגיש שחלק ממנו נקבר שם.

המסורות הדתיות, תרבות עמים, ממסדים את החיים, אתה חי בנורמות, החיים, הדת העברית, לא רק העברית, כל הדחות, מיסדו גם את האבל. יש ימי קבורה, יש ימי שבעה, ימי שלושים, יש יום השנה. הכל נורמות ואנחנו הולכים בתלם הזה, אין כל דרך אחרת. וביום השלושים, כתוב, לא צריך לספוד; צריך להזכיר את הנפטר, לספר עליו, לדבר בשבחו וצריך לדעת להפסיק את האבל (הממוסד) ולחיות הלאה. נורמות חיים. אנחנו אנשי תרבות. אבל אנחנו סופדים ליוסקה יום יום.

בסיפור, בהעלאה מחדש, חוויות, איך היה כזאטוט, איך עבד בדרום
ועוד. זה לא סיפור שכתוב בספר, זה לא סיפור עם דפים ממוספרים, זה חיים
מלאים, זה קטעי חיים, אולי קרעי עלים.
זה מתפרט מהנוסח, הוא חלק מאיתנו, הוא חלק מכם.

סיפרתי על יוסקה, חשבתי שאני מספר כמה חלקים שאחם אינכם יודעים
עליהם וקצת הוספתי מהגיגי לבי,
ותודה לכם.

אגבתי יוסקה וסקפ 38 מא... .

יוסקה היה חוצר של חרבות דורות - יהודית. בכוח התושייה הרבה שלו, ידע ליישם רעיונות וערכים מופשטים גדולים, והפכם לאורח חיים יום-יומי.

רב חלקו בבניין הקיבוץ על כל הבטיו.

דברי יוסקה שיבואו להלן הם, בעיקר, דברים להתוויית דרך למעשים וכך סיכומים של מעשים שידו היחה בהם.

"על החל", ראש השנה תשל"ד. קיבוץ חצור 26.9.73 - "עם סיום השנה"

מתוך דו"ח המזכיר:

- א. ההישג המרכזי בשנת תשל"ג הינו השתלבות מירבית של הדור השני בקיבוצנו. בשטחי הפעילות המשקית, אירגונית, חברתית וחינוכית, תוך יחסי הערכה הדדית ושיתוף פעולה בין אבות ובנים.
בחג ראש השנה הזה, טוב לנו לשמוח על הישגנו זה. אין ספק כי שיתוף הפעולה הצמיח ויצמיח פירות להבא.
- ב. בהזדמנות זו אני רוצה לציין את אופייה המיוחד של המזכירות השנה בהרכבה הצעיר, בנים שזו להם פעם ראשונה לפעילות במזכירות, נוסף לריכוז ועדות או תפקידים אחרים, שנשאו באחריות, בשיתוף פעולה ויחסי חברות הראויים לשבח ובמיוחד לעקיבא, חברי לתפקיד, חן חן על שיתוף הפעולה היפה.
- ג. בעיות עבודה במשק ובשרותים מטרידות אותנו בלי הרף. אנו חייבים במאמץ עליון, מחד, לאירגון יעיל יותר, ומאידך, לאיזון בין הרצונות של החברים והבנים, כדי לאפשר קיום והתקדמות של ענפי המשק והשרותים.
- ד. בשטח הבנייה התפרסנו השנה בכל החומים. במגורים 28 יחידות ועוד ועוד. ואף ב"אמן" למען הטבת חנאי העבודה לעובדים בחדרי הייצור; מוסיפים לתכנן מוסדות ציבור נוספים על מנת להשיג את הפיגור של השנים הקודמות בבנייה הציבורית.
- ה. קלטנו השנה משפחות על ילדיהן, תבוא הברכה על מוסדות החינוך שעשו מאמצים לקליטן הטובה של הילדים, כן נקלטו השנה מספר חברים צעירים. הכרחי לבחור ועדת קליטה בעלת מודעות רחבה וצעירה, כי רק קליטה טובה תאפשר לנו גידול הדרוש לנו כל כך.
- ו. בחיי החברה יש להזכיר את התארגנות ועדת הצריכה ליישום ההחלטות בנושא ולשם העלאת רמת הצריכה בצורה נאותה ומסודרת.
- ז. בחינוך ילדינו יש לציין את בנות "מעייך" שהצטרפו לנושאות בעול החינוך, כן את "יום-הילד" המוצלח שהרניך את לב כולנו וזיכה את הילדים במיתקנים, צעצועים וחצרות חדשות - אלה הישגים לא מבוטלים של ועדת החינוך בהרכבה הצעיר.

ח. אנחנו הננו בין הקיבוצים שבעיות הזיקנה מחדפקות על דלתנו, ויש להכין את הכלים והנושא האנושי - בהכשרה מחאימה, כדי שלא נעמוד במצבים מביכים בעתיד כדוגמת מספר קיבוצים שחבריהם הזדקנו ואיך ביכולתם לפתור את הבעיות בצורה נאותה. מצב זה מעיב על הקיבוצים הללו בכל שכבות הגיל שבהם. טוב שנסיק את הלקחים הדרושים.

חומים רבים נוספים לא נסקרו כאן, כי צר המצע מהשתרע.

ט. השנה שנת בחירות וזה יביא להכרעה בין המשך ההגמוניה של תנועת העבודה במדינה (עם כל החסרונות והמחדלים) - מול הליכוד הימני הלאומני. אנו חייבים להתגייס במלוכד לפעולה וכן בהצבעה לשם חיזוק המערך, ולא לפלבג - (על אף הכוונות הטובות) - את תנועת הפועלים ואת התנועה הקיבוצית, ועל ידי כך להחליש את המערכה מול הימין המלוכד.

על אף מפח הנפש שיש לנו לעתים מהממשלה הזו, אין לנו ברירה אחרת. כשלוף המערך בבחירות יכה את ההישגים המפוארים של התנועה הקיבוצית, משק ההסתדרות ותנועת הפועלים הישראלית המיוחדים רק למדינת ישראל. למה לא נלמד מכשלונו העבר של תנועות פועלים מפוארות אחרות?

אסיים בברכת שנה טובה, פוריה ויוצרת.

יוסקה.

יוסקה מארת את יגאל אלון בתצור.

בחקופת כהונתו כמזכיר ב- 1973 החקיים "יום-הילד" היפה והעשיר הזכור לכולנו כחוויה גדולה ונעימה, יחידה במינה. המבצעים היו מירב חברי הקיבוץ בהם כל הצעירים. יוסקה רק משך בחושים הסמויים של אדם המאפשר לאחרים לעשות, כשהם נהנים ממעשיהם, על ידי דאגה שהכל ילך כשורה. הוא עצמו שמת לעשות דברים והשתדל להביא לכך שגם אחרים יהנו מעצמם וממעשיהם. לדברים שעוררו דאגה, דאג הוא.

הרי קטע מחוברת "יום-הילד" תשל"ב.

נמסר ע"י יוסקה מטעם המזכירות על בשחות המיתקנים הנבנים ליום-

הילד:

"עם בניית המיתקנים ליום-הילד ובמיוחד המיגלשה הגדולה של הגן, התעורר אי-שקט בין עובדי החינוך וההורים. האם הוא מספיק בטוח ואפשר יהיה להשאירו פתוח בלב שקט לרשות כל הגילאים.

כחוצאה מזה הזמנו מהנדס לבדיקת סטטיקה וגם מהנדס בטיחות. בבדיקת המיתקנים, שנעשתה יחד עם מזכיר הקיבוץ, מרכז ועדת בטיחות, מרכז ועדת חינוך ובונה המיתקנים בכבודו ובעצמו - צויין, בסיפוק רב על ידי בעלי המקצוע, שהאנשים שחכנו ובנו את המיתקן הזה (כלומר: המיתקן הגדול) לקחו בחשבון מראש את כל בעיות החוזק והבטיחות ואפילו תוך הבטחת אחוזים מעל לדרוש. לא היה להם, על כן, מה להעיר כלל, אלא להיפך, ציינו בסיפוק שכל האפשרויות נלקחו בחשבון.

הערות נשמעו דווקא בנוגע למיתקנים הקטנים והוועדה קיבלה על עצמה לחקנם.

על כן - בואו נשמח וננצל את כל המיתקנים שהועמדו לרשות ילדינו ונהנה משמחתם."

יוסקה חי חיים של טעם, כי היה בעל תושיה, גילה יוזמה רבה ויישומם של ערכי אנוש מופשטים בחיי יום-יום, היו אתגר תמידי בשבילו, נאבק וגם יכול במשימותיו.

ב"על-החל" מיום 11.3.77, אנו מוצאים:

"יוסקה המזכיר מוסר:

ביום ד' 30 במרץ שעה 9.00 במועדון, חתקיים פגישת ועדות הקיבוץ עם המחלקה לחברה ובריאות של הקיבוץ הארצי.

נושא הפגישה:

צורת פעולה, תפקוד ושיחוף התחומים של הוועדות החברתיות במיגזר השיקום.

החברים מוזמנים"

איכפתיות איפיינה את יוסקה לגבי דברים קטנים כגדולים. אנו מוצאים ב"על-החל" מתאריך 2.4.77 פנייה של יוסקה בשיחה שהחקיימה ב- 26.3.77 אל בעלי הרכב:

"כל בעלי הרכב הבאים מהצפון, מתבקשים לחזור תמיד דרך מסעף כביש גדרה ולא לעשות קיצורים דרך גן-יבנה או נווה-מבטח. קחו בחשבון שתמיד נמצאים - בכביש, בפניה לחצור - חברים המחכים ל"טרמפ" הביחה."

שנת 1941, מוקם הפלמ"ח. יוסקה בין המתגייסים, וממלא תפקידים שונים במשך שמונה שנים. ראשית 1948 חוזר הביחה במחשבה להשתלב מחדש בחיי היום-יום של הקיבוץ. פורצת מלחמת השחרור ויוסקה מגוייסת במיסגרת צה"ל, נלחם בנגב ומקבל על עצמו את האחריות ליישובים במרחב הנגב. הבסיס: באר שבע. מלחמת השחרור כסתיימת ושוב התחלה מחודשת בבית. ב-1957 גיוס מחודש, הפעם אחראי למרחב היישובים שלנו. מלחמת ששת הימים מחזירה אותו לצה"ל, עם אחריות בתחום גדול יותר. מלחמת יום הכיפורים מפחיעה, אבל יוסקה מגיב מיידית ומכנס ועדת-חרום של הקיבוץ.

נסיונו הרב של יוסקה במיסגרות: ההגנה, פלמ"ח, צה"ל בכל מלחמות ישראל בדור שלו, שנים של נשיאה בעול בתפקידים אחראיים, איפשרו לו לעמוד בפרץ מיד בהלם הראשון. כרכז ועדת החרום המטפלת בכל תחומי החיים בקיבוץ מוסר יוסקה מידע שוטף לקיבוץ בעלונים לשעת-חרום של "על התל".

"על התל" לשעת חרום - 10.10.73:

- יוסקה מוסר על פעולות ועדת החרום:
עם התרוממות חיל האוויר בשבת בשעה 14.00 הקמנו מיד ועדת חרום. בהתכנסותה הראשונה סוכם לכלכל את העניינים שלנו לפי הגישה שכל צעירינו יקראו לצה"ל וכן יצאו כל המשובצים למל"ח וכו'.
- הוחלט: כולם נשארים בבית. לא יוצאים לשום תפקיד בחוץ ללא אישור וכל הרכב נשאר בבית לרשות ריכוז התחבורה.
- היתה התנדבות כללית לניקוי והכנת המיקלט שליד המועדון. כל מוסדות הביטחון והג"א בחצור החלו בפעולה מהירה; כעבור 2-3 שעות הכל היה מסודר.
- התקיימה שיחת חירום רבת משתתפים עם כל הזמניים. ישבו בחצי אפלה, נמסרו כל ההודעות לקראת שעת החירום. הגיעו ממגן דוד אדום ורבים תרמו דם. ועדת החירום מקיימת פעמיים ביום ישיבות ושם מסכמים את כל העניינים. נמסר לי, ע"י קציני צה"ל, כי מטוסו של ישי קצירי נפל מערבית לפורט סעיד. נרמז שיש מקום לתקוות. מתקבלות דרישות שלום מחיילים.

"על התל" לשעת חירום - 15.9.73:

יוסקה מוסר:

- אחר שעברנו את ההתארגנות הראשונה לקראת החירום, מחיילים לחשוב על שלב ב', אירגון החיים והעבודה. לימודים של ילדינו לחקופה יותר ממושכת.
- אנו טרודים בחיפוש ואיתור בנים שעליהם לא קיבלנו עדיין ידיעות... אם יש לכם איזה שהן ידיעות, אל תהססו להעבירן בכל דרך ולהודיע לחצור על שלומם (להלן פרטים על הפצועים והנעדרים).
- צוות ועדת חרבות עושה מאמצים לאירגון פעולות.
- נמסר מטעם הקבה"א על המצב הפוליטי והצבאי.
- נמסר ע"י חברינו בצוות החירום של הקבה"א על הבעיות שקיבוצים נחקלים בהן.

- מקיימים מועדון קבוע בחדר האוכל, עם סלובוויזייה של סבתא אטל (היחיד שהיה), יש כמובן סרטים.

"על התל" לשעת חירום - 22.10.73:

יוסקה מוסר:

- אנו משתדלים לחזור לפעילות רגילה עד כמה שהמצב מאפשר זאת. המוסד החל בלימודי יום, הי"בניקים נשארו לעבוד בבית. רצוי שהוועדות חשובנה לפעילוהן במידת יכולתן.
- מצב הפצועים:(פרטים).....נאחל לכולם בריאות!
- נשלחו חבילות לחיילים.
- מישי קצירי אין ידיעות וכן מיואש.
- ועדת התרבות ממשיכה בערבי אינפורמציה ומועדון.
- בסוף השבוע התחילו ביקורי חיילים בעיקר מהצפון. בדרך כלל כל המגוייסיים מנצלים כל הזדמנות לכחוב ולטלפן. המשיכו - זה חשוב מאד.
- המצב ברכב חמור.
- שיחות סלפון לחו"ל - אנא בקשו אישור מראש מוועדת חירום.
- גיליון חירום של הקבה"א יישלח לחיילים.

"על התל" לשעת חירום - 1.11.73:

מפי המזכיר, יוסקה:

לאור המצב מציעה ועדת החירום להתפרק ולהרכיב מזכירות רחבה. וכן לבחור את הוועדות השונות שחתפקדנה למרות העדרם של החיילים המגוייסיים.

"על-התל" (רגיל) - 14.11.73:

הוסכם שיוסקה מסיים במזכירות ויכנס לענייני הבנייה עד שובו של עומרי. כן ימשיך לטפל בענייני החיילים והנעדרים ובוועדת המשק המצומצמת.

מכתב ל

(אחוז שט"א התפטר)

יוסקה סיים תפקידו כמזכיר קיבוץ. לכל הדעות תפקיד קשה ונכבד שלא כל אחד מאיתנו זוכה לכהן בו.

מה הם תחומי פעולתו של מזכיר, מה הם הכישורים הנדרשים מאדם בתפקיד זה, האתגרים העומדים בפניו?

כיצד רואה הוא את מהלך העניינים בקיבוץ?

שאלות רבות עמדו לפנינו וחהינו עמו יחד מהי הרגשתו ודעתו על הכל מכל בכל...

פתחנו - יוסקה, זו לא פעם ראשונה לך שאתה ממלא תפקיד זה. האם היחה תקופת כהונה זו שונה מקודמותיה?

האם יש הבדלים במיבנה הקיבוץ, בתפיסה, בהרגשה?

הוא אינו עונה מיד, מהרהר, שוקל דבריו, קצב דיבורו איטי כך שאנו יכולים לרשום.

- ברור שהבעיות עכשיו מורכבות יותר. אם נתכונן בקיבוץ נראה ששיכבת דור המיסדים מתבגרת ואילו שיכבת הבנים היא השותפה לעול והנושא העיקרי במשק.

הבנים שותפים מלאים אך תפיסתם והשקפתם אינה תמיד זהה לתפיסת הדור הבוגר. הבעיות נעשות ממילא מורכבות יותר בכל הכיוונים. בחקופת כהונתי הקודמת, בשנות 70-71, התחלנו לפתח שיתוף פעולה הדוק בין בנים וחברים "מעין הרצה". היינו חרדים מאד, כיוון שראינו במשקים שונים התפתחות של יחסים לא יפים בין הדורות.

נדמה לי שאנחנו הצלחנו לבנות מערכת אירגונית-חברתית עם יחסי אמון והערכה הדדיים בין הדורות.

לאחר הפוגת מה הוא ממשיך -

- הרבה מאד חברים מבוגרים יצאו מעול

של תפקידים ועבודה בשירותים. השטח המשקי והשירותים נישא ברובו על כחפי הצעירים.

אני מסתייג מעזיבה "חזקה" כזו בחוסם השירותים. לדעתי, היה מוקדם מדי.

"עזיבה" זו, בנוסף לילודה הגדולה, השתלמות לימודים, חופשות וכד' יצרו בעיות עבודה חמורות שיש להן השתקפות בחיים החברתיים.

היום המושג של קבלת מרות כמעט ויצא משימוש לאורך כל החזית והדבר אמור לגבי חברים צעירים ומבוגרים גם יחד. אנשים מוכנים להתאמץ פחות. קיימת דרישה לרמת חיים גבוהה, אנשים מבקשים נוחיות רבה יותר ואפילו בתחום העבודה.

אינני יודע אם הוותיקים הגיעו לקצה גבול היכולת, אלא שהקו והתפיסה הזו נכנסו לתוך החיים. קשה להכריח את הפרט לבצע או לקבל דברים שהם בניגוד לרצונו.

כיום נוחיות החיים ותנאי החיים בקיבוץ ממלאים תפקיד גדול יותר מהחיים הפוליטיים.

- כיוון שנגעת בחיים הפוליטיים, מה דעתך על בחירת הצירים למועצה?

אנחנו חלוקים על בחירה זו ואילו הוא אינו מחיחס לעצם השאלה, אלא מבקש להאיר יותר את המצב:

- לפי הערכתי הקשר אצלנו בין הדור הצעיר והתנועה הוא רופף. הם מסתייגים מהרבה דברים והמרחק שנוצר אינו טבעי. לא בכל מקום קיימת חופעה זו. המסקנה שלי - יש צורך לצאת לפעילות בחוך התנועה ולא דוקא במפ"ם בלבד. הקיבוץ צריך לתת את הדעה על עובדה זו, רק אז יהיה סיכוי לקשור את החברה לפעילות תנועתית.

אחת הדומאות לריחוק היה עניין הצירים למועצה. שיקולים פרטיים עמדו כנגד והאנשים לא הגיעו למועצה.

- האם עמדו בפניך אתגרים מיוחדים?

- כל מזכיר שם לו מטרות בתקופת כהונתו אותן הוא רוצה להגשים. אחת המטרות שעמדו בפני היתה הגשמת דצנטרליזציה מוחלטת. כוונתי - שהועדות אחראיות באופן מלא כלפי הקיבוץ. הועדה היא המחליטה ואינה נזקקת לאישור המזכירות. היא המנהלת את שטח הפעולה עליו היא ממונה ועליה לבצע את החלטותיה. זאת לעומת שנים עברו שבהן הגישה היתה דנטרליסטית, כלומר, המזכירות היתה המוסד האחרון והקובע. נאבקנו עם ועדות רצינו שחשתמשנה במלוא הסמכויות ותטולנה החלטות. כיום יש רושם שהקיבוץ עלה על הדרך הזו והמזכירות היא המוסד המתאם והדואג שהועדות תפעלנה במיסגרת של החלטות הקיבוץ.

ברגע שועדה פועלת בדרך של עבודת צוות- נשמרים עקרונות. כ- 150 חברים פעילים בועדות ובדרך זו מוגשמת הדמוקרטיה.

שטח נוסף קשור בהתבגרות שיכבה גדולה של הקיבוץ - אני מייחס חשיבות רבה להכנת כלים לקראת עידן ההתבגרות של שיכבה רחבה והמדובר לאו דוקא באנשים חולים, אלא בסתם אנשים מתבגרים. משך זמן היה קשה לשכנע חלק מהחברים שאנו זקוקים לכלים כדי שלא נעמוד בפני שוקת שבורה. אצלנו החנהל ויכוח על כך. בדרך הטבע צעירים לא התייחסו לבעיות, אך מוזר היה שגם אנשים מבוגרים לחמו נגד. כיום הקיבוץ הקים ועדות חברתיות - סעודיות סוציאליות וקיים שיתוף פעולה ביניהן. כמובן שיש הרבה לעשות, אבל הדרך נפרצה.

חחום שלישי שראיתי בו חשיבות רבה הוא:

עידוד פעולה קהילתית פוליטית.

אנחנו יכולים לתרום לישראל השנייה בשטחים שלנו יש יכולה, וזאת בחחומים רבים ושונים - חוגים מקצועיים, חוגי ספורט, חינוך לאימהות ועבודה סוציאלית בסביבה הקרובה.

בפתח ביחנו יש נוער עזוב ואנו התעלמנו ממנו. כל אחד מאיתנו יכול לתרום ולא דרושה לשם כך הכשרה אקדמאית. מעל לכל יש לפתח את הרגשת השייכות. להיות שותפים ומשפיעים על הנעשה בחברה הישראלית.

ענין נוסף שעורר בי דאגה היה גידול הקיבוץ. אנו דורכים במקום כמה שנים. כפי שציינתי שיכבה רחבה מתבגרת והעול ילך ויכביד. צריכה להעשות פעולה מיוחדת חוץ דאגה לגידולו של הקיבוץ, בדרך קליטת חברות נוער, גרעינים, או בכל דרך אחרת. מכל מקום צריך לתת את הדעת על כך.

כיוון ששיחתנו הפליגה חזרנו לשאול -

-אנחנו מרגישים בקיבוץ תהליכים סטיכיים. האם יש מי הנותן את הדעת על כך, מנסה לכוון, להתמודד?

לא על הכל הוא משיב ברורות. לעתים החשובות כוללניות ועם זאת הוא מעלה הבטים נוספים עליהם נחן את הדעת. כמו: מחסור בימי עבודה התורמים ליוצור; בעיית שיחת קיבוץ ורמתה; בעיית האמינות של החלטות הועדות והמזכירות.

- לא יתכן - הוא אומר, שמזכירותו או ועדות חדשות תבטלנה במחי יד החלטות של הקודמות להן, עד שלא יתקיים דיון במיסגרת ועדה או שיחת קיבוץ. חבר צריך להרגיש שהחלטות שהתקבלו יוצאות לפועל אפילו אם ועדות החלפו.

יוסקה מעלה בעיות ואספקטים שונים ומגוונים ואילו אנו שואלים:

- כיצד הסתדרתם נועם ואתה בתוך המבוך הזה?

והתשובה - שיתוף הפעולה עם נועם היה מירבי. יחד התחלקנו בעול. לדעתי, חשוב ששני המזכירים יהיו שותפים מלאים לעול ולאחריות.

- בנוסף לדברים שצינתי חוץ שיחתנו, אני סבור שמזכיר חייב לעמוד על כך שהכרעות של ועדות או של שיחה, אפילו היו בניגוד לדעתו, תבצענה.

יש החלטות שלחמתי על הגשמתן, אף שהיו בניגוד לרוחי.

זהו אחד המפתחות של הדימוקרטיה.

בתפקיד ציבורי אתה רואה הרבה דברים לא נעימים, הרבה דברים שאינם כשורה. אבל עם זאת, אסור לראות הכל בשחור לבן, חמיד מצוי האמצע. אני רואה מקום נרחב לשיפורים, להכנת שיחת הקיבוץ, לדף מידע שיופיע 24 שעות לפני השיחה, להתמודדות עם בעיות ותהליכים. ועלאף כל אשר צינתי אני סבור שיש לנו קיבוץ עם כלים ואנשים בעלי יכולת אשר יכולים לתרום, להוסיף ולהעשיר את חיינו.

רשמו עקיבא ושושנה.

כאשר החיים ופעולת הועדות מתנהלים בסדר העומס המוטל על המזכירים קטן יותר.

- האם קורה שמזכיר נשאר מחוסר עבודה?

- יש תמיד בעיות ואלה בכל שטחי החיים.

החברה שלנו מורכבת, הבעיות עדינות והדברים מתגלגלים אל המזכיר. עם זאת המזכיר אינו צריך להחעסק רק בחיי היום יום, אלא עליו ליזום דברים, להצביע על אפשרויות, להעלות שטח אחד או שניים שבהם נמצא קיבוצו מפגר.

כיוון שרוב שיחתנו עסקה בהבטים אוביקטיביים, בקשנו להציץ יותר אל יוסקה האדם, אל מאבקיו הפנימיים של חבר הנתון בחוץ תוכה של עשיה ציבורית.

הוא אינו מרבה לדבר על עצמו ובכל זאת מקצת מהדברים רשמנו.

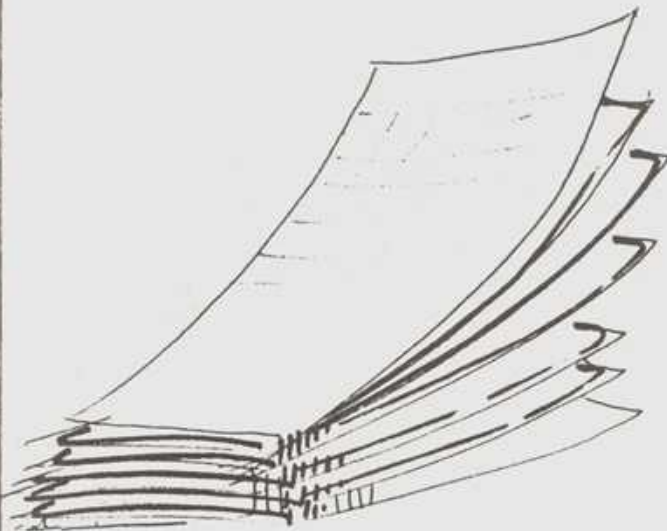
-אתה יכול לשבת בארוחת ערב ודברים לא צפויים מגיעים, כל מה שנעשה בקיבוץ זורם אליך. עד כמה שלא תהיה ותיק ומנוסה כל יום מזמן הפתעות. יש עניינים המגיעים אל המזכיר, לא למזכירות או לוועדת חברים. ברגע שאנשים במצוקה - אתה חייב להתפנות אליהם, להקשיב להם, לנסות לעזור ואפילו אם לא תמיד יש בידך. ברור שמצוקה של אנשים זורמת גם אליך, מעסיקה אותך לעתים גם באופן לא ראציונלי.

אתה יודע שלפעמים המזכיר הוא הכחובת האחרונה.

יחד עם זאת חשוב שמזכיר יכהן תקופה של שנתיים, אפילו אם יש בזה כדי ל"פרק" את האדם.

שמענו, רשמנו ולסיום שיחתנו שאלנו: - האם יש דברים אותם יכולת להציע גם למזכירים הבאים?

והוא עונה:

אני שב ומסחכל החוצה, על הכביש מול חלוני ומחפש את הדמות
החסונה שהיחה מטיילת פה תמיד בביטחון ובהרגשת בעל-בחיות, הרי זו
דמותו של יוסקה. והדמות איננה מופיעה עוד.

קשה להתרגל לעובדה שאלון גזעי זה נעלם מהנוף של חצור מבלי שוב.
יוסקה! זאת היחה דמות שהיחה בו מעורבות בלתי מוגבלת בכל שטחי חיינו
הקיבוציים, אם זה בענייני ביטחון, אם בשטח הפוליטי, או בשטח האירגוני
כללי וכמובן גם בבעיות חברתיות. כשהיו צריכים חבר לריכוז חגיגות ה-30
לא היה כוח מניע יותר חזק מיוסקה, שיכול היה להדיז דברים, להפעיל
צעירים כווחיקים. ישבתי איתו בלא מעט ועדות - הוא היה חופס מיד את הצד
הפרקטי של הבעייה מבלי הרבה החפלטפוינות, ישר לעניין, אבל מחוך ראייה
רחבה וכוללת של הבעייה.

יוסקה לא היה אדיש לשום דבר, היחה לו דעה בכל דבר והביע אותה
בקול ובביטחון ועם כל הביטחון העצמי שהיה בו, הוא היה גם שש להתייעץ
ולשמוע מה אומרים אחרים, להקשיב לרחש הציבור - למה יאמרו?

אנשים כאלה, החיים בסערה, כפי הנראה נעקרים בסערה. ועם עקירתו
הפתאומית מאיתנו השאיר בור פתוח, במחנה האנושי שלנו -

וכך נזכור אותו.

אריה

יוסקה דמות
- שלושים
למותו

3.6.79

חושבני המאפיין האמיתי של יוסקה היה היותו ציוני ואיש קיבוץ. זאת אני מקדים לדברי אשר צריכים להאיר במידת מה את הועלו של יוסקה במילחמת השחרור.

למרות, ואולי בגלל היותו איש פלמ"ח עוד בטרם מלחמת השחרור, לא היה יוסקה איש שואף קרבות. הוא הביין את הצורך להיות מוכן לכל וגרס שלא מספיק לדעת את הצורך, אלא יש להשתתף בעשייתו. עם הכרזת הפוגה הראשונה, עלתה חטיבת הנגב צפונה ויוסקה שהיה עד אותו זמן קצין מינהלה בגדוד השמיני של חטיבת הנגב, מונה כמפקד מרחב-הנגב-הדרומי, שהיה חלק ממחוז-הנגב שהוקם אז. גבול פיקודו היה: מבארי ושובל בצפון ועד רביבים בדרום. 16 קיבוצים ומושבים ועוד 3 משלטים. חובתו היתה לדאוג ליכולתם לעמוד במערכה, (ללא שהיה לו כוח צבאי תחת פיקודו) וזאת על ידי דאגה לכל מחסורם. החל בנשק וכלה בחומרי ביצורים, אוכל ומים. כדי להתגבר על משימה זו, גייס מן היישובים מטה מצומצם שכלל אנשי מודיעין, קשר, חבורה, הנדסה, חבלה, נשקות, איש-מים. ומפה ושם גייס נהגים וקשריות.

כדי להמחיש את עסוקיו של יוסקה, יש לחאר במקצת את המצב בנגב בדרומי. כאמור היו 16 יישובים שלשניים מהם - בית-אשל ונבטים - אפשר היה להגיע רק בדרך האויר ב"פייפר" ו- 3 משלטים שנכבשו - ביר עסלוג' על שני משלטים ומסטרט אימרה.

המשקים היו מאויישים על ידי חבריהם והמשלטים אוישו על ידי גיוס אנשים מחוץ המשקים, דבר שהכביד עליהם מאד.

אחת מפעולותיו הראשונות של יוסקה להקלת הנטל מעל המשקים - היתה החלטתו להעביר את חברי אורים מ"גרן" (לחברים הצעירים בחצור הייתי אומר שזה מקום שכוח-אל ועד היום לא נושב) למסטרט אימרה ועל ידי כך הקטין את הצורך בגיוס פנימי. זאת עשה למרות התנגדותו הקשה והממושכת של ווייץ הזקן, איש הק.ק.ל. ויש כאן חברים הזוכרים את כוחו.

ברגע שהגיע להחלטה וראה אותה כנכונה, לא נרתע מאיש ויהי

זה נכבד ככל שהיה. וכאן המקום לומר, שעד היום הזה יושבים חברי

חברי אורים במישטרת אימרה, שהיא אורים היום - הזכרים ליוסקה לטוב את מעשהו זה.

הוא ראה מחובתו ותפקידו לדאוג לבטחונם הפיזי של היישובים וזאת עשה על ידי אבטחת-דרכים אליהם. כשהתחילו להתגלות מוקשים בדרכי העפר הוציא הוראה, ודאג לקיימה, שכל משק יוציא כל בוקר פרטים לבדיקת הדרכים ורק לאחר שהדרך נבדקה מותר היה להוציא רכב ממונע.

כדי להקל על הקשר דאג להניח קו-טלפון שחיבר את מרבית היישובים באיזור. כשהדרך לצפון היחה חסומה, אישר פירוק מיבנים לא נחוצים כדי לספק חומרי ביצורים להתבצרות. כשהגיעה לאיזור חטיבת "יפתח" ההייצב בפני מפקדה והעמיד את עצמו ואת מטהו לרשות החטיבה והיה לה לעזר רב בהדריכו את אנשי החטיבה במוצאי ומבואי האיזור וכך גם כשחטיבת "גולני" באה לאורים-אימרה בא והגיש לה את כל השירותים הנחוצים, החל ממים וכלה במודיעין. כשחטיבה זו הסתבכה בימי גשם קשים במשלט 86 ולא היחה אפשרות להגיע לשאר משלטי החטיבה ברכב, גייס יוסקה מהבדואים שבאיזור חצרים גמלים והעביר אליהם אספקה למישלטים שהחטיבה החזיקה.

עם כיבוש באר-שבע, עזבו אנשי בית-אשל ואנשי נבטים את משקיהם וצריך היה להחזיק את נבטים. טוב מחליט יוסקה החלטה גורלית ומוריד את אנשי נחשונים מ"חזלה" (עוד מקום שכוח אל עד עצם היום הזה) ומעבירם לנבטים, בה היחה באר וסיכויי ההתיישבות בה נראו טובים. (אכן, היום יושבים שם קוצ'ינים החיים בטוב מחקלאות).

לקראת מבצע "חורב" מקבל יוסקה תחת פיקודו את משלטי "שייך-נורן", "חירבת-מעין", 108, 112 ו"חל-ג'מע". לצורך זה הוא מקבל פלוגה מהמטכ"ל ומתברר שכולם אנשי שירותים, שק"ם, אפסנאות וכד' וקציניהם אומרים בפה מלא שאינם יודעים מה לעשות. יוסקה אינו מאבד את העשונות, יוצא ליישובים ומגייס מאז"ים ותיקים כמפקדי-מחלקות לפלוגה זו ובעזרתם מחזיק את הקו מנירים ועד בארי, בזמן שצה"ל יורד לניצנה ואל-עריש.

בכלל, איש חושיה היה. כשנשרפה המאפיה של קיבוץ גבולות, דאג שמאפיהת חצרים תאפה לחם לכל היישובים. המחסור הכרוני ברכב הביא אותו לרעיון לרתך שני ג'יפים שעלו על מוקשים. באחד מהם נפגע החלק הקדמי ובשני - האחורי. ביודעו את הנעשה בכל משקיו, זכר שבנירים יש מסגר. גייסו, סיפק לו כלים ואכן כעבור יומיים נחווסף ג'יפ למאגר הרכב המצומצם שלו.

עם שוך הקרבות עבר לבאר-שבע. שם, נוסף לתפקידו הרגיל, קיבל משימה של איתור מקומות יישוב במקום משלטים. לצורך זה, נפגש עם נציגי תנועות ההתיישבות ומצא דרך לליבם. מן היישובים שסומנו אז, קיימים היום: ניר-עוז, להב, בית-קמה, דביר, וכמובן אורים.

שירותו האחרון בנגב היה אירגון ואבטחה של קציר השדות שמצאנום זרועים בזמן הקרבות והנחת יסוד למה שהיום הינו הגנה - מרחבית.

למרות שהארכתי בדברי, לא סיפרתי אלא חלק ממעשיו במלחמה. ואם ישאלו נכדיו: "האם סבא הוא שהציל את המצב?" התשובה היא: "סבא היה בין מצילי המצב".

מצורף העתק של זכרון דברים שהוסכמו בין קבוצת אורים ומטה הגדוד ה- 8 של הפלמ"ח בנגב בחתימתו של יוסקה.

סיפר דובי מקיבוץ נירים.

אורים

קבוצת פועלים להתיישבות שתומית בע"מ
ד.ג. נגב 118 85 טלמון 057-83717

זכרון דברים:

ביום 29.6.1948 הוסכמו בין מטה הגדוד ה- 8 לבין קבוצת "אורים" הדברים הבאים:

1. קבוצת "אורים" עוברת ל"עמרה";
2. מחנה "גריין" נשאר מקום ההתיישבות, לאחרי המלחמה, של קבוצת "אורים" באם תרצה לחזור לשם;
3. באם לאחר המלחמה קבוצת "אורים" תעדיף להשאר בעמרה ולהתישב בה, ממליץ מטה הגדוד ה- 8 על כך בפני מוסדות ההתיישבות.

חתומים:

ג'רל הקבוצה: ג'רל מטה הגדוד 8
ד"ר אורי
קצין המילואים
המ"ד המטכ"ל
המ"ד - חילן

6.5.79

יוסקה וישינסקי! איש הקיבוץ, איש העבודה, פעיל
בהגנה, מתנדב לפלמ"ח ולצה"ל.

נזדמן לי לפעול במחיצתו ואיתו בכמה שטחים בפלמ"ח -
בסרם קום המדינה ובצה"ל - במלחמת השחרור בהיותנו בנגב הנצור.

בתפקידו כמפקד חבל "נבטים", "בית-אשל", היה צועד
בלילות בראש כחה או חוליה בקרבת קווי האוייב שחנה בבאר-שבע
ונושאים על גבם אספקה עבורם. בתנאי החסר של אז, היה
מפעיל וחובע עוד נשק ועוד כדורים. כולו דאגה ומסירות
ללא גבול. כך היה בכל תפקיד שקיבל על עצמו, בקיבוץ,
ב"הגנה", בפלמ"ח ובצה"ל. כך היה בתחילתו ועד סופו ללא
שינוי.

יוסקה וישינסקי (רמות) שייך למיטב האלמונים שהלכו
מאיתנו ולא לה החיים עמנו אשר יצרו והגשימו ערכים, והממשיכים
לסמור ולקיים את הטוב והיפה במדינת ישראל.

(דברים שנאמרו עם סתימת הגולל ע"י אברהם
נגב, איש באר-טוביה, ממפקדי ההגנה והפלמ"ח).

25.5.79

קשה לי לספר במילים על האיש הגדול שנכנס לחיי בצורה כל-כך נפלאה וחזקה, כיוון שאף פעם לא יכולתי לבטא במילים את הקשר והיחס שנוצר.

זה היה כאילן. אני חיפשתי שורשים שלי בארץ הזאת ומישהו הבין את הצורך הזה בלי מילים ונתן לי ביטחון וחוזק של שורשיו. כעץ גדול ומצל, נותן את עצמו מבלי לשאול. ואחרי זה, כאשר נישאתי לאיש, ואף לו חסרו שורשים במקום הזה, אז לשנינו היה מקום מחתח לעץ.

קשה היה לנו להבין את הפסיכולוגיה והמיבנה של החברה המערבית ישראלית. כל פעם, אחרי מנה הגונה של אכזבות ובשעה של היסכול והרגשת חוסר-אונים, היינו חושבים שנינו כאיש אחד! "צריך לקפוץ לחצור, לשמוע מה יוסקה יגיד על זה". ויוסקה היה עד הערב, וגם בערב, יחד עמנו. היה לו זמן לשבת אתנו עד השעות הקצרות של הלילה ולהקשיב. הוא לא הדריך אותנו, ואף פעם לא לימד איך להיות, ואף פעם לא אמר מה לעשות. הוא היה מקשיב ואומר: "אנשים לא אוהבים שמזכירים להם את החולשות שלהם. צריך לקבל אותם כמו שהם, ולייצור ולעשות יחד איתם."

בתיה ויוסקה היו אתנו ברגעים הכי קשים של חיינו והם גם שמחו את שמחותינו.

יוסקה בשבילי - זה חיוך רחב וצנוע, זה עיניים חודרות עמוק ומבינות את הכל. ויד רחבה וחזקה לוחצת את ידי בחמימות.

הוא תמיד היה ~~אומר~~ אומר: "אנחנו המשפחה המאמצת, אבל אני לא אבא מאמץ - איזה אבא אני". אבל עכשיו אני יודעת שאבא טוב וחכם עזב אותנו. וכמו ליעל ועומרי גם לנו יהיה קשה בלעדיו.

אסיה וברוך שילקרוס - קיבוץ נגבה

יום השלושים ליוסקה. אני חוזר לאחור ונזכר בחג ה-30

בו שיחפנו פעולה לראשונה כשיוסקה היה מרכז הצוות, ולא בכדי נבחר, כי היה אחד מאלה היכולים להרים על כתיפם מפעל שכזה. כבר אז נוכחתי ביכולתו להידבר ולהפעיל אנשים רבים, צעירים כמבוגרים, ובכך שלא ניסה לכפות דעתו בייחוד עלינו, על הצעירים, כי סמך על שיקול דעתנו והסתפק בעבודה האפורה של פתרון הבעיות שצצו פה ושם.

יוסקה היה מוכן לאינטרפטציה של הצעירים על 30 שנות חצור ואפילו על חשבון השגותיהם של החברים הוותיקים, כי ראה חשיבות בהעברת הנטל והאחריות של ניהול הקיבוץ לדור הצעיר.

כך, לאחר זמן מה, בא לשכנע אותי לקבל את תפקיד המזכיר הצעיר. הוא אמר לי: "הנה, עבדנו יחד בחג ה-30, אני מכיר אותך ואתה אותי ונוכל להסתדר גם במשימה זו." קיבלתי את הדין והצטרפתי אליו. הוא לא זכר באיזו פעם הוא ממלא תפקיד זה ובאמת הכל היה רשום אצלו בראש. כל אותם נוהלים ונוהגים לכל מקרה ומקרה שאחרת הייתי צריך לנבור בערימות ניירת כדי למוצאם.

יוסקה לא הסכים לחלוקה של מזכיר ראשי ומזכיר צעיר, אלא תבע שני מזכירים המתחלקים בעול במידה שווה ופתוחים לפניות של כל הגילים. אבל יוסקה נשא בעול במידה שאף אחד לא יכול להתחרות אהו: הן בייצוג הקיבוץ כלפי חוץ, בניהול ישיבות המזכירות, בפגישה עם אנשים ומוסדות והכנה של שיחות הקיבוץ. הוא גם טיפל בבעיות של אנשים צעירים רבים ופעמים רבות עמד לצידם גם כשצעירי המזכירות לא הסכימו עמו.

יוסקה ידע להקיף ולהתמצא בכל התחזמים, גם כאלה שלא עמדו על הפרק לישיבת מזכירות או שיחת קיבוץ, הוא הנהיג סקירות ודוחו"ת פעולה של ועדות ומוסדות שונים בפני המזכירות או הישיחה. היה מסוגל לשבת שעות ארוכות בישיבות ואנחנו הצעירים שלא יכולנו לעמוד בקצב שלו היינו מבקשים ממנו בתחילת הישיבה:

"יוסקה, היום אתה גומר מוקדם!" ולאחר מכן מפליגים עמו הרחק מעבר לשעה 4.00.

יוסקה סימל לגבי את הדור שהקים ובנה בארץ הזאת וממשיך לשאת בעול כל עוד הוא נדרש, ואכן יוסקה לא הסתגר בד' אמותיו ואם כי לא ביקש לעצמו תפקידים קיבל בכל פעם את דין הקיבוץ. הוא התרחק בכל מאודו מהדימוי של פעיל נצחי וכך ראינו אותו דוהר על הסרקטור במקום על "אסקורט", מניח לבנה על גבי לבנה בבניית המקום הזה, חרתי-משמע.

בתפקידו כמזכיר ספג לא מעט עלבונות אך היה נוהג לומר: "זהו הגורל, צריך לשמוע הרבה ביקורת ואפילו אי אפשר להגיב". כשסיים את תפקידו לא ראיתי אותו עולז במיוחד. לפתע הפך אדם שגילו האמיתי ניכר בו והיה נדמה לי שמחכה בקוצר רוח לתפקיד הבא שיוטל עליו..... אך זה לא הגיע.....

נועם אבני

אתקן ציבור האכתמים שבג'ע'א.נ.ל. ...

שלום רב לך בתיה,

בצער רב קראתי בעיתון על פטירתו של ידידי יוסקה ז"ל. ביום ההלווייה הייתי בטבריה ומאוחר מאד נודע לי על האסון, ולא יכולתי להגיע להפרד ממנו.

במשך שנות עבודתנו המשותפת במיפלגה התיידדנו מאד ולא אחת שוחחנו על בעיות אישיות ומשפחתיות משותפות. באותן השנים ראיתי את יוסקה ז"ל לא רק כאדם המסור לתפקידו ויוזם בשטח פעילותו, אלא גם איש הרעות והחברות שידע לקשור קשרים ולהתמיד על-אף חילוקי הדעות שלא אחת היו עם צוות הפעילים.

אישית, מאד התיידדתי איתו ולמרות שנפסקה הפעילות במיפלגה, נמשכה בינינו החברות, כי ראיתי בו מי שידע לייצג ולסייע.

צר לי שיוסקה איננו. נראה לי כי רבים מבינינו, אשר פעלו יחד איתו, נזכור אותו כאדם טוב לב, נעים-הליכות ורב פעלים.

יהי זכרו איתנו.

בידידות,

אליהו כנעני, "רוחמה".

לבתיה היקרה,

7.5.79

בחדמה ובצער קראתי בעיתון על מותו של יוסקה, זכרונו לברכה. יוסקה היה בין האנשים ששובים את לב הבאים איתם במגע. קודם כל בגלל טוב לבם והחיוך שאינו מש מעל פניהם. חיבבתי אותו מאד וחמיד שמחתי לראותו ולהחליף עימו מילות ידידות.

מסרי נא את רגשות תנחומי לכל בני המשפחה.

שלך, מאיר בן-גור.

23.10.79, בית אלפא,

שלום בחיה!

לא השכחה גרמה לכך שעד היום לא כתבתי לך. מעצורים שבאי-הסכמה למה שקרה, הם שהשהו מכתבי.

אינני זוכר היכן ומתי נפגשנו, יוסקה ואני, בשנה האחרונה. אולי התראינו בהמולת כנס הפלמ"ח לפני שנה, אולי זה היה בשער בית הקיבוץ הארצי.

בכאב על הסתלקותו משתלבת המועקה שבתמורות העתים. לא מיציתי החברות והחיבה שרחשתי לו. בשנים האחרונות הפגישות היו מעטות ומקריות - והנה עתה לא נפגש עוד.

הכרתי את יוסקה לראשונה עוד בהיותכם בקן, בחל-אביב. הייתם אז הבוגרים, ואנחנו הצופים הצעירים, צופים בכס הבוגרים וביוסקה הבולט במוצקתו ובפשטותו החברית. לאחר שנים ב-1942 היה זה יוסקה אשר הקביל את פנינו בבואנו לאוהלי הפלמ"ח - בגבעת ברנר ובנען. כאן החברות, השקט המעמיק והמנהיגות הטבעית שלו, קיבלו מימד נוסף. באותה תקופה כבר הייתם, את ויוסקה בראשל"צ, משפחה והורים צעירים - בקיבוץ ג' הנאבק על יעד התיישבותו.

לדמותו שבאותם הימים נקשרתי מאד ברעות ובחברות. יוסקה, לא רק היה מפקדי הראשון - הוא היה עבורי הדוגמא הקונקרטי של חבר קיבוץ, מעין מוביל ומדריך לאוהה הווייה שאז טרם התנסיתי בה. מאז ועד היום ראיתי ביוסקה חבר ומדריך.

איתך ועם כל אוהביו, אזכור את יוסקה רעי הטוב.

שלך - גידי.

בל-און, 9.51979

לבתייה ולכל המשפחה,

לחיצת ידיים - התחפוחנו באבלכם במות יוסקה.

הופתענו ונדהמנו לקבל את הבשורה המרה מעל דפי "על-
המזמר". לצערנו, העיתון הגיע אלינו באיחור ונבצר מאיתנו לחלוק
לו את הכבוד האחרון.

יוסקה היה ידיד, רע, ואהוב על כולם. הלוח במלוא מובן
המילה. איש הקיבוץ, התנועה, ההתיישבות, ההגנה והפלמ"ח במלוא
רמ"ח אבריו.

חמיד התייצב למשימה ולתפקיד שהטילו עליו התנועה והמיפלגה.
זכיתי לעבוד עם יוסקה בעבודה משותפת במיפלגה - מפ"ס. התיידדנו
מאד, החשבתי את צלילות מחשבתו ופעולתו. הוא סיים תפקידו ואני
המזכתי אחריו, אך גם אחרי שסיים והיה כבר "הייל משוחרר",
תחילה כ"סתם חבר" ואחרי כן כמזכיר קיבוץ חצור, תמיד מצאתי בו
עזרה מוסרית ומעשית ביד רחבה!

מה צר שהסתלק מאיתנו ללא עת!

אנו איתכם באבל ובכאב.

שלכם,
לאהקה וחנינא תדיר.

חיפה, 10.5.79

לבחיה ידידתנו ולכל יקיריך!

אנו איחכם בצערכם העמוק במות יוסקה, יקירכם - יקירנו. אהבנו מאד את יוסקה; הפגישות הלבביות המעניינות איחכם בביתכם, היו לנו תמיד לעונג רב ולחוויה נעימה. אנו המומים ומדועזעים; הלב מסרב להאמין שיוסקה איננו. יוסקה הטוב, הידידותי, המאיר פנים. כזה הוא ישאר לעד בזכרוננו.

שלכם,

אסתר, דב, מיכל ויוסי.

ניו-יורק, 19.5.79

בחיה, יעל, עומרי וכל בני המשפחה,

מאד קשה ומכאיב לנסות לכתוב מכתב תנחומים. דבר מותו של יוסקה בא לנו כמכה, בשיחה טלפונית שקיימנו עם רוויטל בארץ.

קשה להתרגל למחשבה שיוסקה איננו. קשה לתאר את ביקורנו בחצור ללא חיוכו הרחב והכנסת האורחים הלבבית, שנחנה לכולנו הרגשה כל כך ביתית ונהדרת.

מאז הגיעה אלינו שיחת הטלפון, מרבים אנו לדבר בו ודמותו עומדת לנגד עינינו. מאד לא צודק, כשמגיעים למנוחה ולנחלה ורואים נחת בכנים ונכדים - הלב אינו עומד בנסל.

מתחלקים איחכם בכאבכם,

עפרה ואמנון.

7.5.79

אין זה מן הדברים המקובלים עלי, לכתוב למשפחות החולים. אך הפעם אני חשה בצורך מיוחד להביע את רגשותי.

כולנו מצטערים וכואבים עמכם וכולנו עדיין נפעמים לנוכח עמידתכם הנפלאה בשעותיכם הקשות.

מי כמוני, יודע, את שעבר על יוסף ועליכם באותם ימים קשים וארוכים של סבל וכאב. לא לעחים קרובות פוגשים חולים אמיצים ונפלאים כמו יוסף ומשפחה נהדרת כמוכם.

צר לי שהנסיבות בהן נפגשנו הן כה עצובות וקשות. קבלו את תנחומיבן והשתפוטנו הכנה והעמוקה בצערכם, מלווה ברגשי הערצה והערכה לכולכם.

בשם כל הצוות המטפל (בטיפול נמרץ),
רותי הופמן, בי"ח קפלן.

לבחיה שלום,

לונדון, 11.6.79

נודע לי על מותו של יוסקה וברצוני לאמר לך כמה שהודעה זו העציבה אותי וכמה אני מצטער שלא הייתי עמכם בימים קשים אלה.

הכרתי מעט את יוסקה. אך המעט הזה היה יקר לי יותר, אולי, מה"הרבה" של אנשים אחרים. "המעט" הזה היה תמיד ידידותי ביותר ובעיקר בימים הראשונים שלי בחצור, כאשר הייתי יוצא-צרפת אחרי המילחמה. כל חיוך היה חשוב לי, כל מילה טובה עשתה פלאים. זקוק הייתי לעזרה של כל רגע, בעבודה, בחיי החברתיים וסתם בהליכה בחצר. את כל זה יוסקה נתן.

בעבודה, כאשר יצא לי לעבוד עמו, הוא הסביר והסביר וגם ידע לשבח. בחיים החברתיים, הוא תמיד שאל על אודותי, על מעשי וזה היה חשוב כל כך ולא יכולתי לעבור לידו בחצר מבלי שיגיד מילה טובה, סתם. מעצם היותו כפי שהיה, הוא עזר לי הרבה ואני מצטער שאף-פעם לא יצא לי להודות לו על כך.

בחיה, לך ולכל משפחתך תנחומים.

שלך,

מיכאל סרף.

שמיר, 6.5.79

שלום רב לכם רעיה וצבי היקרים!

היום בצהרים, כאשר לקחנו ליד את "על המשמר", ראינו את המודעה במיסגרת השחורה על יוסקה, שאיננו עוד בחיים. מאז נודע לנו על התקף הלב של יוסקה התפללנו, אני ודודי, וקיווינו שיצא בשלום מזה.

חיבבנו אותו מאד! מהרגע הראשון שפגשנו בו אצלכם, בביתכם, על טוב ליבו, על שמחת החיים והמרץ השופע, על הידידות הטובה והיפה ביניכם.

צר לנו עליו. נקסע באמצע הדרך. עוד שנים יפות נכוננו לו... צר לנו על בתיה - על חיים בלי יוסקה, צר לנו עליכם - שידיד כזה איבדתם. אין לנו מילוח נוחמים, אנא קבלו אותנו בין האבלים על מות יוסקה ומסרו לבתיה את רגשי השתפותנו העמוקים ביותר.

שלכם בידידות בסיה ודודי.

20.5.79

רעיה וצבי שלום רב!

ברצוננו להשתחף באבל המשפחה ובאבלכם על יוסקה ז"ל שנפטר.

יוסקה היה ידידנו, אהבנו לשבת ולפספט איתו, אצלכם, על כוס חה. היה בו השילוב של חוכמת חיים עם הומור. שלוה. ועם זאת פעלתנות. תמיד היה לו חיוך לבבי אלינו. גם עם רינת קשר קשרים ידידותיים והיה משוחח איתה כדבר אל ידידה בת גילו.

כשסיפרנו לה על כך, היחה מדוכאת מאד ואמרה: "יוסקה היה ידיד שלנו". ממש כך.

הידיעה על מותו היחה ממש שוק בשבילנו. הוא הרי היה תמיד כל-כך רב מרץ ופעיל. הוא היה צעיר עדיין.

אנא מסרו לבתיה ולמשפחה את השתפותנו בכאבם ואח תנחומינו.

מתוך מכתבה של נוגה מ"שמיר".

חצור, 15.6.79

באותו בוקר-שבת שלמחרתו שמענו את החדשה המדהימה שיוסקה לקה בהתקף לב, בשעה 7 הסתכלתי דרך הלון חדרי וראיתי אותו משקה את הבסוף של הבניינים החדשים, ההולכים ונבנים מאחורי ביתנו, והסבתי את חשומת ליבו של אייבי למראה.

נזכרתי שבאכתי לעבודה בבוקר בימי חול, אני חמיד פגשתי אותו על הסרקסור מוביל חומרי בניין כבדים ואיכשהו זה חמיד גרם להערצה של האיש ובאותו זמן לצביטה בלב - אולי הוא מגזים!

כשראיתי אותו דרך החלון באותה שבת, לא יכולתי בשום אופן לתאר לעצמי שזו תהיה הפעם האחרונה שאראה אותו. אבל המראה לא מש מזכרוני ואני בטוחה שכך אזכור אותו חמיד, על רקע הבניינים העומדים בבנייתם, שדות הכוחנה מאחוריהם, עם הצינור ביד. שלו ובטוח בבוקר אביב בהיר.

בערך חודש לפני זה, יוסקה הסיע אותי לגדרה. הוא היה נהג חורן ואני הייתי הנוסעת היחידה. הוא שאל אותי על הבעיות שאני נתקלת בהן בתפקידי החדש כמרכזת ועדת-חברים. זה היה זמן לא רב אחרי שהוא גמר לכהן בתור מזכיר, וכל הבעיות החברתיות בקיבוץ היו נהירות לו. הוא לא הסיר מעצמו שום דאגה. המחשבות שלו היו נתונות לחברה, ליחידים ולקיבוץ בכללו. יכולנו לדבר על כל מקרה ואפילו ברגעים הספורים של הנסיעה מחצור לגדרה הוא הצליח לעזור לי ולהבהיר כמה עניינים. נדברנו שאבוא אליו להתייעץ איתו שוב. כל הדרך לחל-אביב, באוטובוס, נסעתי בהרגשה טובה וחשבתי שאני מוכרחה למצוא זמן לגשת ולדבר איתו. ידעתי שהשיחה תהיה נעימה וכנה, בלי צורך לברור מילים. לצערי הגדול שיחה כזאת לא נתקיימה.

אני כותבת את המילים האלה לך בתיה. פרטים קטנים שאולי לא מתאימה לקריאה בציבור. זכרונות אחרונים של אדם יקר שהיה כל-כך חלק מהנוף של חצור, שקשה לי היום לחשוב שהוא איננו, ואנחנו עדיין ממשיכים לתפקד, ממשיכים את החיים פה.

אבל, אולי דווקא בזכות אנשים כמוהו, אדם שאף פעם לא חשב שהקיבוץ "קטן עליו" נמשיך לבנות, לפתח ולעשות את המקום הזה יותר טוב, יותר צודק ויותר נעים לחיות בו.

באהבה ובהוקרה,

רחל ק.

יוסקה נואר ב-5 בסוף תרע"ז. דצמבר 1917.

נפטרה ב-5 א"ר תשל"ט. 4 מאי 1979.